

Usporedba metapodataka disertacija na repozitorijima Darhiv i Odraz

---

Ruvić, Melisa

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:549444>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
SMJER BIBLIOTEKARSTVA
Ak. god. 2020./2021.

Melisa Ruvić

**Usporedba metapodataka disertacija na
repositorijima *Darhiv i Odraž***

Diplomski rad

Mentor: prof.dr.sc. Ana Barbarić

Zagreb, kolovoz 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

Sadržaj:

Uvod	4
1. Otvoreni pristup (Open Access)	5
1.1. Povijest otvorenog pristupa	6
1.2. Otvoreni pristup u Hrvatskoj	9
2. Digitalni repozitoriji	12
3. Doktorske disertacije	15
4. MARC 21	17
4.1. Polja bibliografskog formata MARC 21	17
5. Metapodaci	22
5.1. Dublin Core	23
5.2. VRA Core/jezgra	25
6. Struktura zapisa disertacija	26
6.1. Repozitorij <i>Darhiv</i>	26
6.1.1. Primjeri disertacije	29
6.2. <i>Odras</i>	34
6.2.1. Primjeri disertacije	36
6.3. Usporedba <i>Darhiv</i> -a i <i>Odrasa</i>	41
7. Zaključak	43
8. Literatura	44
Sažetak	46
Summary	47

Uvod

U ovome radu sagledat će se povijesni proces koji je doveo do metapodataka i njihovo korištenje u zapisima repozitorija pri očuvanju doktorskih disertacija. Otvoreni pristup neizostavna je tema koja će se načeti u radu ne bi li se sagledao povijesni razvoj njega u svijetu, ali i u Hrvatskoj. Sagledat će se njegova uloga u stvaranju digitalnih repozitorija gdje korisnici, najčešće fakultetsko osoblje i studenti, imaju pristup građi i radovima. Otvoreni pristup omogućuje transparentnost u području znanosti te osigurava daljnji razvoj tema i metoda istraživanja.

Stoga je važno sagledati kako danas glase zapisi i metapodaci stranica repozitorija. U ovome radu fokus će biti na digitalnim repozitorijima Filozofskog Fakulteta u Zagrebu *Darhiv* i *Odras*. Zanimljivo će biti sagledati kako stariji i noviji repozitorij istog fakulteta ističu važne informacije o doktorskim disertacijama pogotovo kada se uspoređi s tradicionalnim formatom MARC 21. Rad će pokušati dati potpunu analizu metapodataka i njihovih struktura zapisa. Primjeri će biti slikovno i tekstualno prikazani ne bi li čitatelj mogao odmah usporediti podatke.

Na kraju slijedi analiza tih podataka i usporedba jedno s drugim ne bi li se vidjelo je li jedan repozitorij nudi bolje pristup informacijama o radu od drugoga te na koji način pritome primjenjuje metapodatke.

1. Otvoreni pristup (Open Access)

Slika 1 – logo Otvorenog pristupa dizajniran od Public Library of Science

Otvoreni pristup je „slobodan, besplatan i neometan mrežni pristup digitalnim znanstvenim informacijama koji omogućava čitanje, pohranjivanje, distribuciju, pretraživanje, dohvaćanje, indeksiranje i/ili drugo zakonito korištenje“. (Otvoreni pristup i otvoreni obrazovni materijali 2021) Pomoću njega se ubrzava dostupnost i razmjena informacija na svjetskoj razini ta svi imaju uvid u istraživanja i njihove rezultate. U dokumentu "Towards Better Access to Scientific Information: Boosting the Benefits of Public Investments in Research" iz 2012. godine Europska komisija govori o važnosti dostupnosti znanstvenih informacija. Otvoreni pristup informacija važno je zbog poticanja suradnje, stvaranje jedinstvenih istraživanja bez ponavljanja sadržaja, inovacija, nadogradnja prijašnjih istraživanja te uključivanja pojedinaca i veću javnost u procese istraživanja. (OA i OER u svijetu 2021) K tome vode stranice poput Direktorij časopisa otvorenog pristupa (DOAJ) i Registar repozitorija istraživačkih informacija. Prva stranica sadrži podatke i poveznice na časopise otvorenog pristupa, a druga je registar istraživačkih informacija otvorenog pristupa. (OA i OER u svijetu 2021)

1.1. Povijest otvorenog pristupa

O otvorenom pristupu se ne može pisati bez da se spomene pionir otvorenog pristupa arXiv kojega je osnovao Paul Ginsparg 1991. godine. I dan danas platforma ističe da teži otvorenosti, suradnji i širenju znanja. (About arXiv 2021) ArXiv sadrži razne materijale i članke o područjima fizike, matematike, informatike, kvantitativne biologije i financija, statistici, ekonomiji itd. Registrirani korisnici mogu objaviti svoje članke na stranici, a da pritom ne plaćaju troškove za predaju rada te se da doista nudi slobodni pristup informacijama i znanstvenim sadržajima. (About arXiv 2021)

2002.		Budimpeštanska inicijativa o otvorenom pristupu
2003.		Berlinska deklaracija o otvorenom pristupu IFLA-ina izjava o otvorenom pristupu obrazovnoj i istraživačkoj literaturi
2007.		Cape Town deklaracija o otvorenoj edukaciji
2011.		IFLA-ina izjava o otvorenom pristupu – IFLA-ina pozicija i strategija
2012.		Pariška deklaracija o otvorenim obrazovnim sadržajima
2014.		Haška deklaracija o znanstvenim otkrićima u digitalnom dobu
2015.		Pariška izjava o online, otvorenom i fleksibilnom višem obrazovanju
2017.		Ljubljanski akcijski plan o otvorenim obrazovnim sadržajima

Tablica 1 – pregled raznih dokumenata važnih za poimanje otvorenog pristupa

U tablici 1 vidljivi su razni dokumenti koji su od važnosti za spomenuti u kontekstu otvorenog pristupa. No fokus na je nekolicinu dokumenata koji će se ovdje u tekstu pobliže razjasniti.

A) Budimpeštanska inicijativa

Budimpeštanska inicijativa objavljena je 2002. godine ta zagovara spoj stare tradicije i nove tehnologije kako bi se stvorilo javno dobro. Pod staru tradiciju svrstava općeniti interes znanstvenika da objave radove i istraživanja bez troškova te radi dijeljenja znanja s drugima, dok nova tehnologija podrazumijeva mogućnosti koje nudi Internet. Javno dobro bi shodno tom spoju bio besplatan i neograničen pristup znanju i rezultatima istraživanja dostupan svim znanstvenicima, nastavnicima i studentima. Inicijativa zagovara dijeljenje znanja bez obzira na ekonomski status pojedinca te ujedinjenje čovječanstva kroz intelektualnu komunikaciju i interes za znanstvenim otkrićima. Otvoreni pristup je ekonomski održiv i čitatelji imaju mogućnosti naći i iskoristiti relevantnu građu, koja dobije na vidljivosti i dostupna većem broju čitatelja. Inicijativa poziva institucije i individualce da omoguće otvoreni pristup i maknu financijske barijere jer bi na taj način omogućili korisnicima da čitaju, skidaju, kopiraju, distribuiraju, printaju i pretražuju razni sadržaj. (Budapest Open Access Initiative 2002)

Inicijativa zagovara dva pristupa: samoarhiviranje i časopise otvorenog pristupa. Samoarhiviranje podrazumijeva da korisnici imaju alate i pomoć pri spremanju u elektroničke arhive. Za časopise otvorenog pristupa potrebno je odvojiti sredstva za njihovu objavu ili pomoći da prijeđu na otvoreni pristup. Noviji časopisi ne bi trebali naplaćivati pretplatu ili pristup već će tražiti druge metode da pokriju svoje troškove. Pritom se poziva da zaklade, vlade, sveučilišta i laboratoriji koji financiraju ili zapošljavaju znanstvenike, koji objavljuju te radove, financiraju časopise otvorenog pristupa. (Budapest Open Access Initiative 2002)

B) Berlinska deklaracija o otvorenom pristupu

Berlinska deklaracija govori o otvorenom pristupu u kontekstu kulturne baštine. Poziva autore i nositelje kulturne baštine da prihvate Internet kao mjesto za distribuciju znanja. U deklaraciji otvoreni pristup definira se „kao sveobuhvatan izvor ljudskog znanja i kulturne baštine koje je potvrdila znanstvena zajednica.“ (Berlinska deklaracija o otvorenom pristupu znanstvenom znanju 2003: 1) Informacije bi trebale biti široko i jednostavno dostupne društvu, a zajednica bi trebala podržati nove mogućnosti širenja znanja putem Interneta. Web je održiv, interaktivan i transparentan te bi sadržaji i softverski alati trebali biti otvoreno dostupni i kompatibilni. Za proizvođača znanstvenog znanja kao i za posjedovatelja kulturne baštine je iznimno važno da mogu prepoznati otvoreni pristup i njegove mogućnosti. Da bi ostvarili doprinose otvorenog pristupa, autori i nositelji prava moraju korisnicima jamčiti slobodno, neopozivo i globalno pravo pristupa. Korisnici time dobiju dopuštenje da umnože, koriste,

distribuiraju djelo te pravo na izradu i distribuciju djela na bilo kojem mediju uz napomenu o autorstvu. (Berlinska deklaracija o otvorenom pristupu znanstvenom znanju 2003: 1)

Cjelovita verzija djela i priloženi materijali se dugoročno pohranjuju u odgovarajućem elektroničkom obliku (npr. u pdf-u) u online spremištu koji koristi odgovarajuće standarde (npr. Open Archive protokol) i kojeg održava akademska ustanova, udruga, agencija i sl. Pritom je dakako važan otvoreni pristup koji se mora omogućiti. (Berlinska deklaracija o otvorenom pristupu znanstvenom znanju 2003: 2)

Nadalje potpisnici deklaracije žele olakšati prijelaz na otvoreni pristup tako da potiču svoje istraživače i primatelje novčanih potpora da objavljuju po principu otvorenog pristupa te da posjedovatelji kulturne baštine svoje izvore postave na Internet u otvorenom pristupu. Treba poticati sredstva i načine za vrednovanje sadržaja u otvorenom pristupu ne bi li se održala kakvoća sadržaja. Publikacije koje će biti dostupne u otvorenom pristupu priznavat će se jednako kao i tradicionalno dostupni, tj. pomoći će znanstvenicima u napredovanju u svome zvanju. Postojat će unutarnja mjerila u infrastrukturi koja će se razvijati pomoću softverskih alata, stvaranje metapodataka itd. (Berlinska deklaracija o otvorenom pristupu znanstvenom znanju 2003: 2)

C) IFLA-ina izjava o otvorenom pristupu

IFLA u svojoj izjavi iz 2011. godine ne daje definiciju otvorenog pristupa već podržava onu koja je navedena u Berlinskoj deklaraciji. IFLA se osvrću na druge aspekte otvorenog pristupa. Osim održavanja kvalitete znanstvenih radova pomoću strogog nadzora te dugoročnog čuvanja istraživačkih informacija, osvrće se na zaštitu od cenzure te usmjerenost servisa prema korisniku, kako bi njemu bilo lakše baratati njima. IFLA smatra da se korisnicima mora ponuditi razne aktivnosti kako bi se proširila informacijska pismenost te se trebaju uspostaviti infrastrukture potrebne za pristup informacijama. (IFLA Statement on open access 2011: 1)

IFLA uviđa da trenutačni model ne garantira pristup te je ujedno neodrživ s obzirom da se znanstvene publikacije pojavljuju u raznim oblicima. Nema ni jasne povezanosti između cijene, kvalitete i dosega sadržaja. (IFLA Statement on open access 2011: 1) Nije ni pozitivno što sami autori strahuju da njihov rad ne dolazi do izražaja i nije viđen od šire znanstvene publike. Smatraju da ne dobivaju priznanje koje bi trebali te čak ograničavaju korištenje svojih radova s autorskim pravom. (IFLA Statement on open access 2011: 2)

IFLA smatra da najveći zagovaratelji otvorenog pristupa jesu knjižničari. To je dvosmjerni utjecaj otvorenog pristupa i knjižnica. Knjižnice se zahvaljujući otvorenom

pristupu, a s druge strane one zagovaraju izgradnju kvalitetne infrastrukture i stvaranja visokokvalitetnih servisa za korisnike, gdje im je omogućen dugoročni pristup znanju. Stoga je važno za knjižnice da se udruže s fakultetima kako bi postavili repozitorije otvorenog pristupa te pomogli fakultetu i studentima da postave svoje radove i istraživanja. Knjižnice kroz tu suradnju pomažu i nakladnicima da objavljuju časopise i knjige u otvorenom pristupu te su surađivali s nastavničkim osobljem kako bi proizveli otvorene obrazovne resurse koji osiguravaju kvalitetu digitalnog sadržaja. Posebice su važne nacionalne knjižnice koje pomažu u stvaranju nacionalnog otvorenog pristupa te podržavaju nacionalne istraživačke infrastrukture. (IFLA Statement on open access 2011: 2)

1.2. Otvoreni pristup u Hrvatskoj

Godine 1997. osnovan je središnji repozitorij znanstvenih radova kao dio Hrvatske znanstvene bibliografije CROSBIB. Danas bilježi više od pola milijuna bibliografskih zapisa. Sadrži 16.500 cjelovitih tekstova i 24.000 bibliografskih zapisa s poveznicom na originalni cjeloviti tekst. On je prvi primjer otvorenog pristupa u Hrvatskoj i to samo šest godina nakon ArXiv-a.

Hrčak je središnji repozitorij hrvatskih znanstvenih časopisa koji nudi pristup časopisima i radovima otvorenog pristupa te je sve bogatiji po broju članaka. Od 2015. godine registriran je kao izvor podataka na portalu OpenAIRE. 2020. godine u Direktoriju časopisa u otvorenom zapisu navedena su čak 123 hrvatska časopisa.

Online časopis *Nature: International Journal of Science* 2019. godine piše o studiji o otvorenosti članaka objavljenih u OA časopisima, digitalnim repozitorijima i sl., koja je provedena između 2015. i 2018. godine. Hrvatska se navodi kao peta u svijetu, a u Europi dijeli prvo mjesto zajedno s Ujedinjenim Kraljevstvom po broju objavljenih članaka u otvorenom pristupu.

Ipak najvažnije je spomenuti **Hrvatsku deklaraciju o otvorenom pristupu** iz 2012. godine. Osvrće se na Budimpeštansku inicijativu, Berlinsku deklaraciju i IFLA-inu izjavu o otvorenom pristupu. Cilj deklaracije jest „senzibilizacija svih sudionika u stvaranju, objavljivanju, korištenju i čuvanju znanstvenih informacija u Hrvatskoj.“ (Hrvatsku deklaraciju o otvorenom pristupu 2012: 2) Naglašava važnost znanstvene informacije koja je plod istraživačkog, razvojnog, stručnog i obrazovnog rada. Od važnosti je i povezanost između javnosti i društva gdje je znanost odgovorna za javno dobro, a javnost za znanost. Isto tako

otvoreni pristup informacijama podrazumijeva da nema ekonomskih, tehnoloških, statusnih ili drugih barijera.

Potpisnici deklaracije donose osam točki (Hrvatsku deklaraciju o otvorenom pristupu 2012: 3):

- 1) Otvoreni pristup je od javnog interesa, tj. bez otvorenog pristupa povećava se jaz između razvijenih i manje razvijenih društava. Otvoreni pristup za Hrvatsku bi podrazumijevao da će potencijalni korisnici, sudionici i kupci naići hrvatsko znanje, sposobnosti i inovacijske kapacitete. Na taj način se povećava vidljivost, utjecaj i ugled hrvatske znanosti i kulture. Time hrvatska znanost postaje dio svjetskih znanstvenih dostignuća.
- 2) Znanstvene informacije su nacionalno blago. Informacije trebaju biti slobodno dostupne, bez obzira bile objavljene u različitim publikacijama i dokumentima ili zbog ograničenja pojedinih publikacija nisu formalno objavljene. To omogućava daljnje stvaralaštvo i napredak.
- 3) Rezultati javno financiranih znanstvenih istraživanja trebaju biti u otvorenom pristupu, tj. trebali bi biti neograničeno dostupni. Javnim novcem treba financirati sustave i njihovo odražavanje, kako bi se u otvoreni pristup pohranile i informacije nastale u projektima financirane privatnim novcem.
- 4) Informacije povezane s Hrvatskom su izuzetno važne. Sve informacije koje su proizveli hrvatski državljani, drugi državljani koji djeluju na području Hrvatske te informacije koje se odnose na Hrvatsku treba se prikupiti i pohraniti te staviti u otvoreni pristup.
- 5) Postupci vrednovanja u znanosti ne smiju biti prepreka otvorenom pristupu. Znanstveni doprinosi koji se razmatraju trebaju biti otvoreno dostupni. Trebaju biti objavljeni u otvoreno dostupnim časopisima ili pohranjeni u otvorene digitalne riznice. Treba poticati stvaranje posudbenih kriterija koji se temelje na kvaliteti rada i koji ne daju prednost tradicionalnim i zatvorenim načinima objavljivanja.
- 6) Novi modeli licenciranja su potrebni za pristup informacijama. Različitim modelima licenciranja pristupa znanstvenim informacijama jamči se integritet, štiti autorstvo i omogućava otvoreni pristup. Stoga je potrebno poticati rad na razvoju i primjeni raznih modela.

- 7) Informacije se pohranjuju i čuvaju trajno. Informacije u otvorenom pristupu moraju biti čuvane na siguran način, otporne na pogreške i zlu namjeru. Treba im osigurati trajnost s obzirom na njihov digitalni oblik, a pritom pratiti brze tehnološke promjene.
- 8) Nacionalna infrastruktura otvorenog pristupa treba biti održiva. Infrastruktura se sastoji od ljudi, organizacija, opreme (hardver i softver) te sadržaja. Ovisi o kontinuiranom financiranju, koji omogućava usvajanje i primjenu međunarodnih normi u stvaranju, objavljivanju, diseminaciji itd. znanstvenih informacija, o obrazovanju sudionika infrastrukture te informiranje nacionalne i međunarodne javnosti o dostupnosti korištenja usluga nacionalne infrastrukture.

2. Digitalni repozitoriji

S obzirom da danas dolazi do sve većeg poskupljenja sadržaja smještaja printanih dokumenta, a proizvodnja informacija je sve bogatija, jednostavnija i proširenija, dolazi do problema njene organizacije i katalogizacije. (Vrana 2011: 56-57) Digitalni repozitoriji imaju važnu ulogu u pokušaju organizacije tih informacija. Oni su digitalni arhivi koji sadrže intelektualni produkt stvoren od strane fakulteta, istraživačkog osoblja i studenata iste institucije te su dostupni unutar i izvan institucije. (Vrana 2011: 57) Danas taj pristup izvan institucije može imati poneke prepreke, no teži se otvorenom pristupu. Prema Đurinu i Mokrišu (2011/2012: 98) čim radovi postanu dostupni u elektroničkom obliku, služe otključavanju intelektualnog vlasništva sveučilišta.

Digitalni repozitoriji bi se trebali pridržavati načela očuvanja znanstvenih informacija:

- tajnost,
- odabir,
- kvaliteta,
- integritet i
- pristup. (Vrana 2016: 268)

Oni nude mogućnost za ubrzavanje razvoja znanstvenog komuniciranja, a kao sastavni dio informacijskih izvora knjižnica ostvaruju partnerstvo između knjižnica i sveučilišta. (Vrana 2016, 268)

Digitalni repozitoriji služe:

- u svrhu komuniciranja rezultata drugih istraživanja
- informiranju šireg kruga znanstvenika i potencijalnih poslodavaca
- povećanju informacijske pismenosti u znanstvenoj zajednici
- povećanju raznovrsnosti usluga knjižnice bez obzira na prostorna ograničenja
- zaštiti autorskih prava putem osobnih identifikacija. (Đurin, Mokriš, 2011/2012, 98-99)

Postoje problemi pohrane radova u repozitorije zbog arhivske stabilnosti i dugoročne održivosti jer određeni dokumenti kao primjerice Word dokumenti ovise o verzijama Word programa dok kod pdf dokumenata postoji određena stabilnost te se lakše prate tehnološke promjene. (Đurin, Mokriš 2011/2012: 99-100)

Povijest repozitorija može se pratiti od 90-ih prošlog stoljeća kada je i osnovan prvi repozitorij. Paul Ginsparg je 1991. osnovao ArXive – repozitorij znanstvenih radova iz fizike i matematike. (Hebrang Grgić 2009: 113)

The Networked Digital Library of Theses and Dissertation (NDLTD) osnovana je 1996. te je međunarodna organizacija posvećena promicanju usvajanja i stvaranja, uporabi, širenju te zaštiti elektroničkih inačica tradicionalnih magistarskih radova i doktorskih disertacija. (Đurin, Mokriš 2011/2012: 101)

DART-Europa je udruženje europskih znanstvenih knjižnica i knjižničnih konzorcija nastalo s ciljem unapređivanja pristupa znanstvenim radovima diljem Europe. Radna je grupa za Europu NDLTD-a te radi uz potporu *Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche* (LIBER). (Đurin, Mokriš 2011/2012: 102)

Texas Digital Library (TDL) osnovan je 2005. te okuplja sve magistarske radove, doktorske disertacije te baze podataka savezne države Texas. Samo znanstveno osoblje i studenti koriste program Vire koji im omogućava lakše upravljanje repozitorijem te lakšu predaju, izdavanje i pristup radovima. (Đurin, Mokriš 2011/2012: 102)

Theses and Dissertation Online (TDX) je elektronički repozitorij španjolskih sveučilišta kojim upravlja konzorcij za visokoškolske knjižnice Katalonije i Supercomputing Centre of Catalonia. (Đurin, Mokriš 2011/2012: 102)

Theses Canada collection of Canadian theses at Library and Archives Canada (LAC) je zbirka magistarskih radova i doktorskih disertacija te se nalazi na stranici kanadske nacionalne knjižnice i služi kao pristupna točka svim elektroničkim dokumentima kanadskih sveučilišta. (Đurin, Mokriš 2011/2012: 103)

I na kraju može se spomenuti *Australasian Digital Theses* (ADT). To je program za kontinuiranu digitalizaciju magistarskih radova i doktorskih disertacija koje je pokrenulo sedam australskih sveučilišta.

Od najranijih hrvatskih repozitorija najvažniji su repozitoriji Medicinskog fakulteta, Filozofskog Fakulteta (FFZG) te Fakultet strojarstva i brodogradnje (FSB). Repozitorij Medicinskog fakulteta, FSB-a i FFZG-a se koriste istim softverom *Eprints*. (Hebrang Grgić 2009: 115) No danas su se mnogi hrvatski fakulteti prebacili na softver Islandoru te okupljaju razne završne i diplomske radove, doktorske disertacije i magistarske radove.

U ovom radu fokus je primarno na repozitorijima Filozofskog Fakulteta u Zagrebu: *Darhiv* i *Odras*. Obje stranice repozitorija navode funkciju i ulogu repozitorija. Oni okupljaju radove nastale kao rezultat istraživačkog i obrazovnog procesa na fakultetu. Može se raditi o: „člancima u časopisima ili zbornicima radova, knjigama ili poglavljima u knjigama, ocjenskim radovima, prezentacijama, posterima, rukopisima, izvještajima, nastavnim materijalima, istraživačkim podacima, multimedijskoj i audio-vizualnoj građi i ostalim vrstama sadržaja.“ (*Darhiv*)

Repozitorij *Darhiv* je osnovala Knjižnica Filozofskog Fakulteta 2006. te se ona ujedno i brinula o njemu, a dostupan je uz autorizaciju AAI@EduHR identitetom. *Odras* je osnovan 2019. godine te studenti samostalno objavljuju svoje radove na repozitoriju, dok je kod *Darhiv*-a bila potrebna pomoć knjižničara Knjižnice FFZG-a.

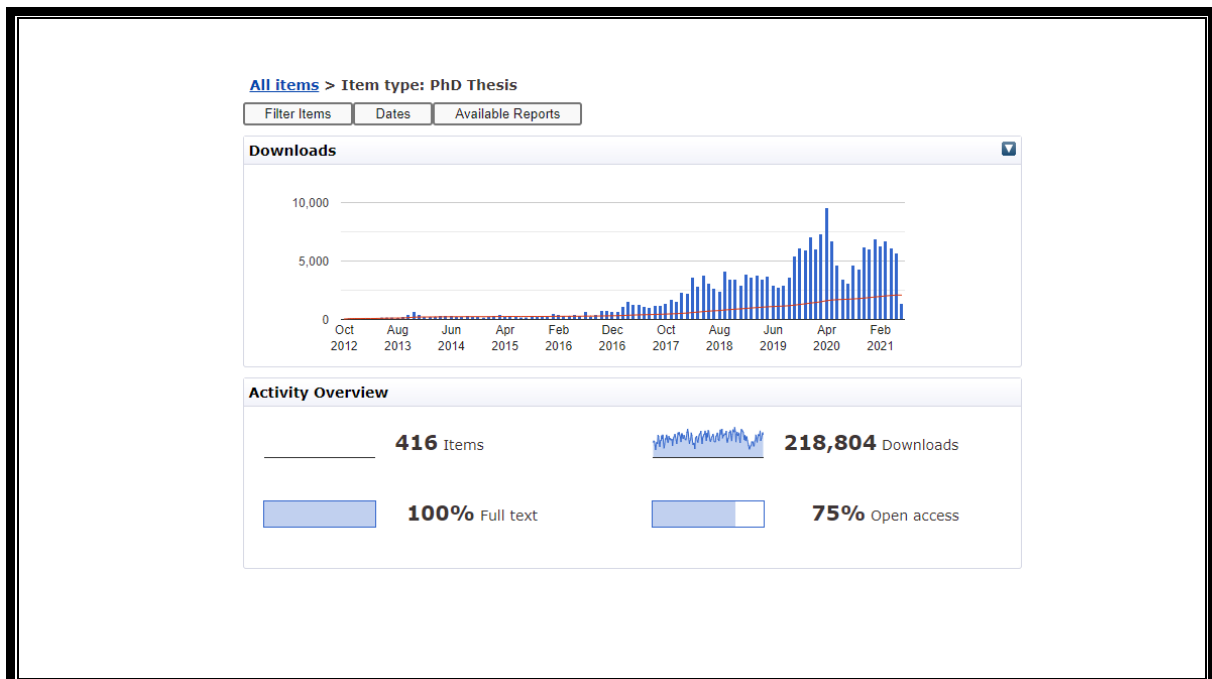

3. Doktorske disertacije

Doktorska disertacija dolazi od latinske riječi *dissertatio* koja ima značenje učene rasprave, no u ovom radu govorimo o tezi napisana radi postignuća doktorata znanosti u nekom zdravstvenom području te je samostalan prilog znanosti pojedinca ocijenjen pred komisijom fakultetskog vijeća. (Hrvatska enciklopedija 2021) Sveučilišta i fakulteti na različite načine oblikuju doktorske disertacije, no postoje elementi po kojima se podudaraju. Navode se podaci:

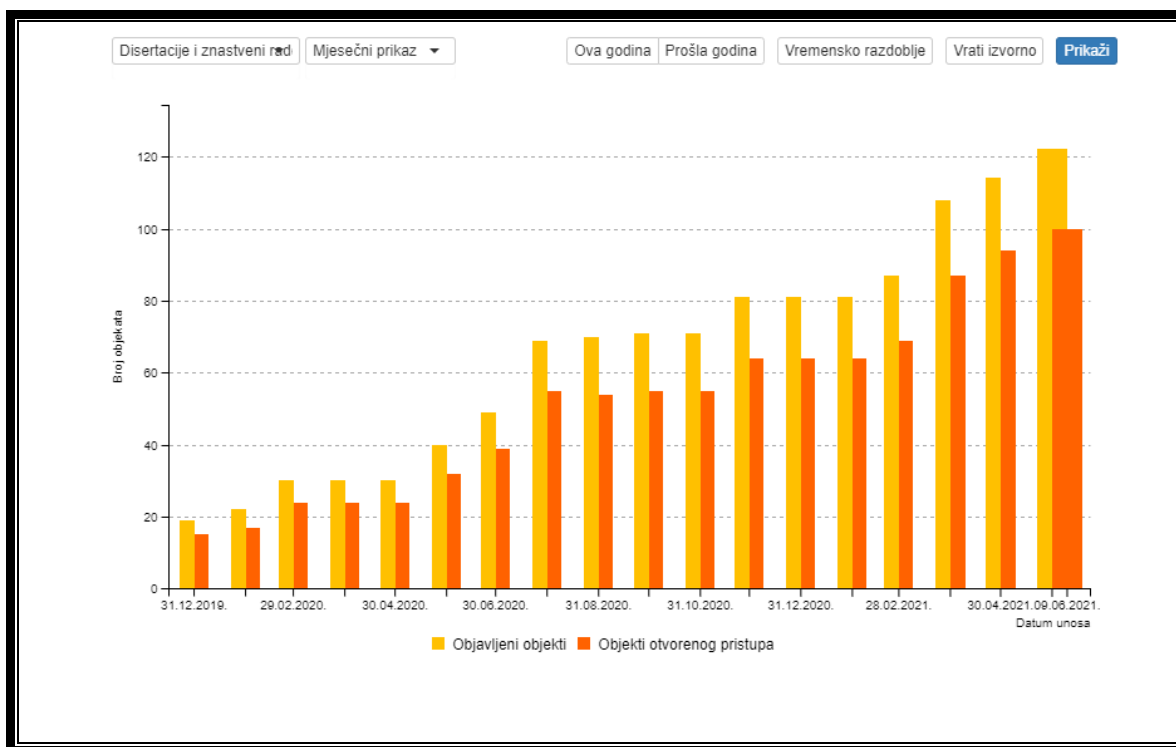
- o nazivu i sjedištu sveučilišta,
- o nazivu fakulteta,
- o imenu i prezimenu autora,
- o naslovu rada,
- o vrsti rada,
- o godini obrane rada,
- o mentoru itd. (Doktorske disertacije u tiskanom obliku 2014)

Doktorske disertacije u tiskanom obliku smatraju se neobjavljenim djelima, tj. imaju karakteristike sive literature (polupublikacije). (Doktorske disertacije u tiskanom obliku) No i kada su objavljene u repozitoriju, doktorske disertacije su i dalje dio sive literature jer komercijalno nisu objavljene.

Slika 2 (Statistics 2021)

Na *Slici 1* vidljiva je statistika skidanja doktorskih disertacija od 2012. do 2021. godine. Vidljiv je porast kroz 2020. godinu gdje je zbog pandemije koronavirusom došlo čak i do naglog skoka u skidanju materijala. Zanimljivo je da je 75% u otvorenom pristupu te sami korisnici moraju koristiti svoj AAI@EduHR identitet kako bi mogli pristupiti cijelom tekstu, a ne samo osnovnim podacima o radu.

Slika 3 (Filozofski fakultet u Zagrebu 2021)

Na *Slici 2* vidljiva je razlika u vremenskom periodu otkad je aktiviran repozitorij *Odras*. No očita je i veća aktivnost na digitalnom repozitoriju jer stari korisnici polako prelaze sa starog na novi repozitorij te je vidljiva veća aktivnost u objavljivanju radova. Stoga je očita i razlika u broju objavljenih radova. Na *Darhiv*-u se nalaze 416 radova, dok ih je na *Odrasu* 136, no ta razlika u radovima će se promijeniti te će *Odras* sljedećih par godina preći s brojem objavljenih disertacija s obzirom da se *Darhiv* sve manje koristi i stariji se radovi postepeno prebacuju na *Odras*. Isto tako u usporedbi s *Darhiv*-om *Odras* ima 83% jedinica u otvorenom pristupu, tj. vidljiv je porast od 8% objavljenih jedinica u otvorenom pristupu.

4. MARC 21

Prema uputama za katalogizaciju „Doktorske disertacije u tiskanom obliku“ (2014) opisano je aktualno katalogiziranje doktorskih katalogizacija u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Navode se i primjeri bibliografskih zapisa u Alephu gdje je primijenjen bibliografski format MARC 21.

MARC je akronim za strojnočitljivo katalogiziranje (engl. **Machine Readable Cataloging**) i međunarodni je standard za prikaz i razmjenu podataka u strojnočitljivom formatu. (MARC 2021) Kongresna knjižnica razvila je MARC 1966., a prerađena je 1967. u MARC II, no pojedine zemlje poput Velike Britanije, Kanade i SAD-a imaju svoju nacionalne varijante UKMARC, CANMARC i USMARC. Kongresna knjižnica i Nacionalna knjižnica Kanade zajedno su radile na razvoju standarda MARC 21 kao zamjena za prethodne varijante. (MARC, Hrvatska enciklopedija 2021) MARC 21 je zamijenio USMARC i CAN/MARC, tj. nastao je kombiniranjem kanadske i američke varijante formata. (Omeđene publikacije 2012: 7)

MARC 21 sastoji se od tri elementa (Omeđene publikacije 2012, 7):

- strukture zapisa (uvodno polje, direktorij i podaci),
- oznake sadržaja (kodovi za prepoznavanje elemenata podataka) i
- sadržaj podataka zapisa (definiran standardima poput kataložnih pravila i sl.)

Format podržava anglo-američka pravila AACR2 (Anglo-American cataloguing rules) i tradicije te je uzor mnogim nacionalnim kataložnim pravilima kao primjerice hrvatskim kataložnim pravilima. (Omeđene publikacije 2012, 8) No ubuduće se sve više teži univerzalnom formatu primjenjiv u svim prilikama katalogiziranja.

4.1. Polja bibliografskog formata MARC 21

U ovom radu koristit će se uputstva za katalogizaciju doktorskih disertacija prema Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, kako bi se usporedila sadašnja obrada disertacija u repozitorijima *Darhiv* i *Odras*. Odmah na početku vidljiva su poklapanja skupina ISBD-a i označitelja sadržaja formata MARC 21. Prva, četvrta, peta i sedma skupina nalaze se u poljima 245, 260, 300 i 5XX.

Skupine ISBD-a	MARC 21 polja
1. Stvarni naslov, podaci o odgovornosti	245
- Glavni stvarni naslov	➤ \$a
- = usporedni stvarni naslov	➤ \$b
- : podnaslov	➤ \$b
- / prvi podatak o odgovornosti	➤ \$c
- ; odući podatak o odgovornosti	
4. Izdavanje, raspačavanje	260
- mjesto	➤ \$a
- , godina	➤ \$c
5. Materijalni opis	300
- posebna oznaka građe i opseg	➤ \$a
- : druge materijalne pojedinosti	➤ \$b
- ; dimenzije	➤ \$c
- + podatak o popratnoj građi	➤ \$e
7. Napomene	5XX
- Napomena o jeziku i pismu	➤ 546
- N. o doktorskoj disertaciji	➤ 502
- N. o podacima o odgovornosti	➤ 500
- N. o sadržaju	➤ 505
- N. o bibliografiji	➤ 504
- N. o sažetku	➤ 504
- N. o kazalu	➤ 504

Tablica 2 – preuzeto iz *Doktorskih disertacija u tiskanom obliku*, str. 9

Potrebno je obratiti pozornost da to nisu jedina polja za bibliografskog formata MARC 21. *Uvodno polje* recimo sadrži opće informacije za obradu građe te je nepromjenjive duljine, a pritom je obavezno polje. Ono nosi informacije o statusu zapisa (revidirani ili novi), vrsti zapisa (tekstualna građa) te bibliografska razina (omeđena). (Doktorske disertacije 2014: 10)

Kontrolna polja sadrži kontrolni broj koji dodjeljuje ustanova koja izrađuje, koristi ili raspačava zapis te je obavezan i generira se sistemski. Ostala polja se vežu uz datum i vrijeme

(005), dodatna obilježja građe (006), oblik građe (00), vrsta računalne datoteke (09), mjesto izdavanja (15-17), narav sadržaja (24-27), književna vrsta rada (33) i dr. (Doktorske disertacije 2014: 12-15) Polje 006 opisuje dodatna obilježja građe koja se ne mogu kodirati u polju 008 te se za opis popratne građe na bilo kojem drugom mediju (zvučni, elektronički i dr.) ne izrađuje zaseban bibliografski zapis, već se koristi za opis disertacija koje imaju prilog na elektroničkom nositelju. U kontekstu ovoga rada oblik građe doktorskih disertacija možemo naznačiti kao elektroničku građu (m) u polju 00 te primjerice kao dokument (d) pod polje 09. Mjesto izdavanja (15-17) se obavezno označuje kao *ci*, MARC kod za Hrvatsku. Nadalje doktorske disertacije definiramo po naravi sadržaja kao ocjenske radove.

Polja kodiranih podataka sastoji se od polja sistemskog kontrolnog broja (035), izvora katalogizacije (040), koda za jezik (041), koda autentifikacije (042) te broja univerzalne decimalne klasifikacije (080). 035 je obavezno polje i ono se automatski generira, dok 040 sadrži podatke o središtu koje katalogizira, prenosi u strojno čitljiv oblik ili prepravljajući zapis. (Doktorske disertacije 2014: 16) U polje 040 upisuje se MARC kod ustanove, primjerice HR-ZaNSK za Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu ili HR-ZaFF za Filozofski fakultet. Polje 041 koristi se kada je rad pisan na dva ili više jezika, jezik sažetka se razlikuje od jezika teksta ili se jezik popratne građe razlikuje od teksta jedinice. Kada je rad na izvornom jeziku, kod se unosi u 008/35-37 i nije ga potrebno unositi u polje 041. (Doktorske disertacije 2014:16-17) U polje 042 unosi se pripadnost zbirci *Croatica* Nacionalne i sveučilišne knjižnice pod istoimenim pojmom *croatica*, dok kod polja broja univerzalne decimalne klasifikacije (UDK) koristi shemu za klasifikaciju doktorskih disertacija prema NSK te se navodi pomoćnim brojem za disertacije (043.3). (Doktorske disertacije 2014, 17)

Polja odrednica glavnih kataložnih jedinica sastoji se od glavne kataložne jedinice (100). Polje se sastoji jedinstvenu odrednicu autora te je obavezno. U potpoljima se mogu navesti titule i sl. dodaci imenu te datumi, ako ih ima. (Doktorske disertacije 2014: 19)

Kod *polja naslova i ostala srodna polja* postoje sljedeća polja: podatak o naslovu (245) i drugi oblik naslova (246). Propisani izvor podataka je cijela jedinica građe, tj. doktorska disertacija. Glavni stvarni naslov, usporedni stvarni naslov, podnaslov, podaci o odgovornosti (autor i mentor) ne stavljaju se u uglate zagrade bez obzira gdje se nalaze na jedinici građe. Ako je rad na više jezika ili pisama, za glavni stvarni naslov uzima se stvarni naslov na jeziku ili pismu sadržaja glavnog dijela jedinice. Podatak o disertaciji navodi se kao podnaslov, a mentor ili komentor navode se kada je na jedinici građe navedeno kao drugi podatak o odgovornosti. (Doktorske disertacije 2014: 20) Drugi oblik naslova se koristi za prošireni stvarni naslov ili

usporedni stvarni naslov te se odstupa od pravilnika i izrađuje se pristupnica za usporedni stvarni naslov, iako rad ima autora. (Doktorske disertacije 2014: 20-21)

Polje za izdavanje, raspačavanje itd. (260) kod polupublikacija poput doktorskih disertacija se ispunjava sa sjedištem ustanove koja dodjeljuje akademski stupanj. U tom slučaju autor rada ne može biti viđen kao nakladnik te se taj podatak izostavlja. Godina kada je rad obranjen, tj. kada je izrađen tiskani primjerak disertacije se navodi u podatku za godinu. (Doktorske disertacije 2014: 22)

Polje materijalnog opisa (300) odnosi se na sve priloge, bez obzira jesu li u tiskanom ili elektroničkom obliku, navode se kao popratna građa. Katalogizator može unijeti odgovarajući opis na jeziku bibliografskog središta, ako popratna građa nema svoj stvarni naslov. (Doktorske disertacije 2014: 23)

Polja napomene obuhvaća od katalogizatora oblikovane napomene na hrvatskom jeziku koji prati redoslijed prema Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga Eve Verone. Polja napomene sastoji se od napomena o jeziku i pismu (546), o disertaciji (502), opća napomena (500) te napomene o bibliografiji itd. (504) Napomena o jeziku i pismu unose se kada je cijeli tekst pisan istovremeno na dva jezika. Napomena o disertaciji je obvezan jer se navodi vrsta rada kojim se stječe akademski stupanj, naziv ustanove koja dodjeljuje akademski stupanj te godina obrane rada. Polje 500 sadrži ime autora koji nije u skladu s jedinstvenom odrednicom te služi kao dodatno pojašnjenje. (Doktorske disertacije 2014: 24) U polje 504 navode se napomene o bibliografiji, sažetku i kazalu. Podatak o sažetku piše se bez bilježenja opsega, ako je pisan jezikom različitim od jezika disertacije te se navodi opći generički izraz na jeziku sažetka. (Doktorske disertacije 2014: 25)

Polja predmetnih odrednica sastoji se od sporedne kataložne jedinice za predmet vezano uz osobno ime (600), naziv korporativnog tijela (610), naziv sastanka (611), jedinstveni naslov (630), opći pojam (650) i geografsko ime (651). (Doktorske disertacije 2014: 26)

Polja odrednica sporednih kataložnih jedinica obuhvaća sporedne kataložne jedinice vezane uz osobno ime (700) i naziv korporativnog tijela (710). Prvo polje sadrži jedinstvenu odrednicu suradnika poput mentora i komentora te je obvezno. MARC kod za to polje glasi **ths**. Drugo polje sadrži jedinstvenu odrednicu korporativnog tijela, tj. ustanove koja dodjeljuje akademski stupanj te je obvezno. MARC kod za ustanovu glasi **dgg**. (Doktorske disertacije 2014: 30-31)

Polja za povezivanje zapisa obuhvaća sastavni dio (774). U polje se navode zapisi pojedinačnih dijelova poput svezaka, ako se radi o višedijelnoj jedinici građe. Ovo polje povezuje zapise pojedinačnog dijela, odnosno donje razine s gornjom te je obvezno ako je primjenjivo. (Doktorske disertacije 2014: 32)

Važna su još i *polja za posjedovanje, lokaciju, drugo pismo, itd.* gdje je od iznimne važnosti polje za elektroničku lokaciju i pristup. Ovo polje sadrži web adresu online verzije rada te se unosi ukoliko je poznato. (Doktorske disertacije 2014: 33) No u današnje vrijeme sve su češće elektroničke verzije rada koje se mogu pronaći online.

Na kraju sam katalogizator navodi pod polje kreatora zapisa i datuma svoje inicijale te godinu i mjesec izrade zapisa. (Doktorske disertacije 2014: 34)

5. Metapodaci

Metapodaci su podaci o podacima, tj. oni su podaci ili dijelovi informacije koji imaju nekakvo značenje u odnosu na druge podatke. Može ih se stvarati, kontrolirati, spremati i čuvati kao bilo koja druga informacija. Metapodaci su primjenjivi na sve. Kompjuterska datoteka može se opisati na isti način kao knjiga ili umjetnina. Primjerice mogu se definirati datum, autor i godina nastanka djela. Metapodaci sami po sebi nemaju vrijednost, no oni pridaju vrijednost drugim informacijama. Riječ metapodatak sastoji se od *meta* i *podatak*. Grčka riječ *meta* ima značenje *uzduž* i *sa*, no danas se povezuje s riječi natprirodan ili transcendentnost, dok riječ podatak dolazi od latinskog *dana* koji označava dijelove informacija. (O metapodacima 2021)

Prva osoba koja je koristila pojam metapodaci bio je Jack E. Meyers 1960-ih, no današnje značenje dobilo je 1988. zahvaljujući NASA-inom priručniku *Directory Interchange Format Manual*. Devedesetih metapodatke se veže uz informacije o kompjuterskim datotekama. Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova (IFLA) definira pojam metapodataka kao pojam koji se odnosi na bilo koji podatak koji se koristi kako bi pomogao u identifikaciji, opisu i lociranju online resursa. (Caplan 2003: 1-2)

Postoji više vrsta metapodataka:

- *opisni* – sastoji se od informacije o sadržaju i kontekstu podataka; primjerice naslov, autor, ključne riječi o temi, opis (sažetak)
- *strukturni* – opisuje fizičku strukturu spoja podataka; primjerice kamera, izloženost, format datoteke
- *administrativni* – informacija koja upravlja podacima; primjerice kada i kako je stvorena, tko ima pristup, vrsta softvera, autorsko pravo
- *metapodaci o citiranju* – informacija potrebna nekome za citiranje podataka; primjerice „Prezime, Ime (autor), godina izdanja, naslov, nakladnik, identifikator“ (Caplan 2003: 3-4)

Metapodaci se stvaraju i sakupljaju jer omogućavaju i poboljšavaju korištenje tih podataka. Dobri metapodaci ispravljaju ljudsku pogrešivost. Dok ljudi zaboravljaju i zagube podatke, metapodaci vrlo lako mogu pronaći, koristiti, sačuvati i ponovno koristiti podatke po potrebi. Pronalaženje dokumenata je olakšano metapodacima jer oni točno objašnjavaju o čemu je dokument. No da bi se set podataka iskoristio, znanstvenici trebaju shvatiti kako su podaci strukturirani, koji su uvjeti korištenja, kako su podaci sakupljeni i kako ih se čita. Da bi se

ponovno iskoristili podaci, oni moraju biti dobro očuvani i dokumentirani. (Why do I need metadata? 2021)

Podaci bi trebali biti opisani s minimalno sljedećem metapodacima (Recommended Minimum Metadata Elements 2021):

- Naslov/Ime podataka	- Identifikator
- Opis	- Nositelj prava
- Format	- Prava
- Metapodaci	- Kontakt

Sheme metapodataka su setovi elemenata metapodataka i pravila za korištenje koji su bili definirani za određenu svrhu te najpoznatiji su *Dublin Core*, *Visual Resources Association Core Categories* (VRA jezgra), *Encoded Archival Description* (EAD) te *AACR2/MARC* katalogiziranje. (Caplan 2003: 5-6)

5.1. Dublin Core

Dublin Core je shema za opis izvora i prvotno je bila namijenjena otkrivanju informacija na internetu. 1994. godine organizirana je druga Međunarodna WWW konferenca (Second International World Wide Web Conference) u Chicagu gdje se postavljalo pitanje kako će se pronaći ponuđeni sadržaj s obzirom na veliku dostupnost informacija. (Caplan 2003: 76)

1995. godine održana je radionica *DCI* nazvana po mjestu Dublin (Ohio, SAD) gdje postignut konsenzus na glavnoj jezgri podatkovnih elemenata za dokumente. Ta radionica je vođena od strane *Dublin Core Metadata Initiative* (DCMI) koja odobrava nove uvjete rada. Rad se zasniva na radu u grupama gdje se raspravlja o određenim problemima te predlaže uvjete i dokumente po potrebi. Dublin Core je shema sastavljena od 15 elemenata (naslov, stvaratelj, tema, opis, datum, tip, format itd.). Svaki element je neobavezan i mogu se ponavljati. (Caplan 2003: 76-78)

Dublin Core je koristan u kontekstu knjižnica. Popularan je kod opisivanja elektroničkih tekstova i slika stvoreni u sklopu projekta digitalizacije. No za određene vrste materijala poput slika i novinskih članaka primjena AACR2 pravila jest problematična te onemogućava integraciju tih predmeta u katalog knjižnice. (Caplan 2003: 85)

Dublin Core je isprva bio implementiran samo kroz HTML (*HyperText Markup Language*), međutim OCLC projekti kombiniraju DC kod opisnih metapodataka te XML (*Extensible Markup Language*) i RDF (*Resource Description Framework*) metapodataka kako bi se osigurala interoperabilnost preko raznih platformi i tražilica. Dublin Core može se kodirati

s XML-om, ne samo HTML-om, te strukturiran s RDF-om radi transparentne razmjene metapodataka. (Lazinger 2001: 156)

Elementi i njihove uloge glase sljedeće (Caplan 2003 : 77-78):

- Naslov (title) – ime dano resursu
- Stvaratelj (creator) – entitet odgovoran za izradu sadržaja resursa
- Tema (subject) – tema sadržaja resursa
- Opis (description) – opis sadržaja resursa
- Izdavač (publisher) – entitet odgovoran za stavljanje resursa na raspolaganje
- Doprinositelj (contributor) – entitet koji doprinosi sadržaju resursa
- Datum (date) – datum početka postojanja resursa
- Tip (type) – žanr sadržaja resursa
- Format – fizička ili digitalna verzija resursa
- Identifikator (identifier) – jasna referenca resursa u danom kontekstu
- Izvor (source) – izvor iz kojeg je izvučen trenutni resurs
- Jezik (language) – jezik intelektualnog sadržaja resursa
- Veza (relation) – referenca povezana s resursom
- Pokrivenost (coverage) – opseg sadržaja resursa
- Prava (rights) – informacija o pravima vlasništva nad resursom

5.2. VRA Core/jezgra

VRA jezgra je standard podataka koji služi opisu djela vizualne kulture kao i slike koje ih dokumentiraju. To može podrazumijevati predmete ili događanja kao slikarska djela, crteži, skulpture, arhitektura, fotografije te knjige, ukrasi i umjetnički performans. Istovremeno se koristi kao samostalni format, ali i kao odobrena ekstenzijska shema METS-u koji sadrži kulturne resurse baštine. (VRA Core 4.0 Introduction 2014: 1)

VRA jezgra razvijena je 1996. godine, a trenutna verzija 4.0 objavljena je 2007. Tada je predstavljena kao XML shema za potporu interoperabilnosti i razmjenu zapisa VRA jezgre. Danas ju koriste umjetničke i arhitektonske škole, knjižnice, muzeji, arhivi i organizacije koje pruže pristup kulturnim radovima baštine. (VRA Core 4.0 Introduction 2014: 1)

Model VRA jezgre sastoji se od tri komponente: kolekcije, rada i slike. Radni zapis se spaja s jednom ili više slika pomoću relacijskih elemenata. Primjerice kod dokumentiranih slika

izložbi jedna slika se može spojiti s jednim ili više radova. (VRA Core 4.0 Introduction 2014: 1)

U usporedbi s Dublin Core VRA jezgra ima više elemenata. Neki od 19 elemenata se podudaraju s Dublin Core, a neki su jedinstveni VRA jezgri. Recimo kod VRA jezgra postoje elementi poput `culturalContext`, `stylePeriod`, `stateEdition` i `technique` (tehnika). Vidljivo je iz elementa koliko je VRA jezgra usko vezana uz kulturnu baštinu. Ona isto tako sadrži i devet podelemenata poput `href`, `pref`, `rules`, `xml:lang` itd. Kao shema može biti restriktivna i nerestriktivna. Restriktivna se koristi kod repozitorija ili kada je potrebna detaljnija katalogizacija. (VRA Core 4.0 Introduction 2014: 2)

6. Struktura zapisa disertacija

6.1. Repozitorij *Darhiv*

Digitalni repozitorij Filozofskog Fakulteta Darhiv dijeli pohranjivanje rada studenata ili zaposlenika fakulteta na pet koraka. Da bi uopće mogao učitati svoj rad korisnik se mora ulogirati svojim `AAI@EduHR` identitetom.

Prvi korak daje uvid u koje sve vrste radova mogu biti pohranjeni u repozitorij te taj broj doseže do 18 vrste jedinica: knjiga, poglavlje iz knjige, nastavni materijal, zbornik radova sa skupa, rad sa skupa, prezentacija sa skupa, izvješće, rukopis (preprint), članak, članak u novinama, projektna dokumentacija, završni rad, diplomski rad, pred-bolonjski magistarski rad, specijalistički rad, disertacija, studentski rad, syllabus, arhivska građa, izložba i ostalo.

Nakon što korisnik odabere disertaciju kao vrstu građe koju želi učitati u repozitorij, dolazi do drugog koraka gdje može odabrati datoteku i učitati je ili unijeti URL (Uniform Resource Locator) web adresu kako bi se dohvatila datoteka rada u repozitorij. Da se radi o nekakvom radu objavljenom u časopisima, korisnik ima mogućnost provjeriti svoja prava arhiviranja koristeći SHERPA RoMEO alat ponuđen putem poveznice na stranici repozitorija.

Nakon što korisnik učita rad, dolazi do sljedećeg koraka Detalji. Tu se nalaze polja vezana uz podatke o samome radu. Prvo polje traži naslov samoga rada, a sa strane se definira jezik građe (npr. hrvatski engleski, njemački, danski itd.) Korisnik može dodati i više od dva reda ukoliko se radi o radu koji je pisan na više jezika. Kod autora se navodi prezime, ime i elektronička pošta te druge autore ako ih je bilo. Kod mentora se isto navodi prezime, ime i elektronička pošta te komentore, ako ih je bilo. Kod vrste rada se ne navodi opet o kojem je

radu riječ, već je li rad iz bolonjskog ili pred-bolonjskog perioda. Kod polja Odsjeci bira se odsjek sa kojega dolazi rad te se mogu birati jedan ili više odsjeka i katedra ovisno o potrebi.

Sljedeće polje *Publication details* (Detalji o publikaciji) osvrće se na status rada, tj. je li rad objavljen, u tisku (prihvaćen za objavu), predan ili neobjavljen (rukopis). Važno je i potpolje Datum i Vrsta datuma, gdje je važno navesti kada je rada objavljen, predan ili dovršen. Opet se navodi URL web adresa, ako je ima te povezana URL web adresa od izdavača, organizacije i autora. Dakako važno je navesti i broj stranica rada. Polja Financijeri i Projekti su jasna sama po sebi, no nisu nužno važna za disertacije.

Zanimljivo je da se opet traži elektronička pošta kako bi se moglo kontaktirati autora građe. No važnije polje jest Sažetak gdje korisnik navodi svoj sažetak od minimalno 150 riječi na originalnom jeziku građe i engleskom. Nakon toga slično se postupa sa ključnim riječima gdje ih se navodi na raznim jezicima ovisno o potrebi. Kod rada poput disertacija potrebno je navesti bibliografiju, tj. literaturu korištenu prilikom pisanje rada. Moguće je i navesti dodatne informacije te komentare uz rad na kraju trećeg koraka.

Na četvrtom koraku Područje korisnik bira područje o kojemu se radi u disertaciji. To primjerice može biti arhivistika i dokumentalistika s informacijskih znanosti, koju korisnik može odabrati među ponuđenim područjima ili može putem tražilice pronaći traženu temu. Korisnik naravno može po potrebi više područja odabrati te na kraju pohraniti građu.

U sljedećoj tablici vidljivi su metapodaci *Darhiv*-a te komentare vezana uz pojedina polja. Radi se o popisu korištenih metapodataka s nazivima polja u konfiguracijskog datoteci Eprintsa.

DARHIV	komentar	eprints polje
<i>status</i>	opcije: neobjavljeno / u tisku / objavljeno	"ispublished"
<i>recenzija</i>	opcije: da / ne ili ne / inozemna /domaća	"refereed"
<i>autori</i>		"creators"
<i>urednici</i>		"editors"
<i>naslov</i>	HR&EN	"title"
<i>područje/tema</i>	klasifikacija	"subjects"
<i>Ključne riječi</i>	HR&EN	"keywords"
<i>sažetak</i>	HR&EN	"abstract"
<i>Odsjek. Katedra</i>	Odsjek (obavezno). Katedra (opcionalno). HR&EN	"department"
<i>Ustanova</i>	HR&EN	"institution"
<i>serija/niz</i>		"series"
<i>Naslov publikacije</i>		"publication"
<i>Naslov knjige</i>		"book_title"
<i>svezak (volumen)</i>		"volume"
<i>Broj/sveščić</i>		"number"
<i>broj poglavlja</i>		"chapter"
<i>Stranice od-do</i>		"pagerange"
<i>Broj stranica</i>		"pages"
<i>Nakladnik</i>		"publisher"
<i>godina izdavanja / stvaranja</i>		"date_issue"
<i>Mjesto izdavanja</i>		"place_of_pub"
<i>Naziv skupa</i>		"event_title"
<i>Vrijeme održavanja skupa</i>		"event_dates"
<i>Mjesto održavanja skupa</i>		"event_location"
<i>Komentar</i>	Ako pohranjeni dokument komentira neki rad, navodimo referencu.	"commentary_on"
<i>alternativna adresa</i>		"official_url"
<i>Identifikator</i>		"id_number"
<i>ISBN</i>		"isbn"
<i>ISSN</i>		"issn",
<i>O datoteci</i>		"fileinfo"
<i>Dostupnost</i>	opcije: javna dostupnost / ograničena dostupnost / ne postoji cjelovit tekst	"full_text_status"
<i>jezik dokumenta</i>		"language"
<i>Napomena</i>		"note"
<i>Literatura</i>		"referencetext"
<i>Mentor</i>		"supervisors"
<i>Suradnik</i>		"contributors"
<i>vrsta knjige</i>	opcije: monografija / bibliografija / enciklopedija / adresar / rječnik / zbornik / priručnik / ostalo	"monograph_type"

vrsta prezentacije	opcije: pozvano predavanje / predavanje / demonstracija / radionica / poster /ostalo	"pres_type"
vrsta teze	opcije: magistarski / doktorski / specijalistički rad	"thesis_type"
vrsta članka	opcije: članak, kongresno priopćenje, pismo, prethodno priopćenje, bibliografija, novost, osvrt, komentar, prikaz, izvješće urednika, ostalo	"article_type"
kategorija rada	opcije: znanstveni/stručni/pregledni	"material_category"
Datum pohrane		"date_sub"
Datum dostupnosti		"date_effective"
Uvjeti korištenja	dc.rights (napomena o autorskim pravima i sl.)	"rights"
Obuhvat	zemljopisni /povijesni	"coverage"
Stečena kvalifikacija	npr. Diplomirani komparatist književnosti.	"thes_degree_name"
Stečeni akademski naziv/stupanj	npr. prvostupnik, magistar struke, doktor znanosti...	"thes_degree_level"
Naziv i smjer završenog studijskog programa	npr. poslijediplomski doktorski studij informacijskih znanosti.	"thes_discipline"
Visoko učilište koje je izdalo kvalifikaciju		"thes_grantor"

Tablica 3 – URL: <https://saturn.ffzg.hr/Darhiv/index.cgi?metapodaci>

Naznačena su obvezna i opcionalna polja (odsjek i katedra), polja koja su na hrvatskom i engleskom (naslov, ključne riječi, sažetak i ustanova). Dakako kod doktorske disertacije vrsta knjige i članka nisu važna polja, već se gledaju polja mentora, akademski stupanj, naziv završenog studijskog programa te visoko učilište koje je izdalo kvalifikaciju (naznačeno crvenom bojom u tablici 3).

6.1.1. Primjeri disertacije

Primjer 1

Kada korisnik dođe na stranicu ovog rada vidljiv je naslov rada na sredini stranice, no onda se nailazi na sljedeće podatke:

Rogulj, Edita. (2019). Digitalne tehnologije u komunikaciji odgojitelja i roditelja. Disertacija. Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti. (Poslijediplomski doktorski studij informacijskih i komunikacijskih znanosti) [mentor Bakić-Tomić, Ljubica].

Usporedi li se kratki zapis samoga rada na početku vidljiva je razlika između njega i zapisa doktorskih disertacija prema uputstvima formata MARC 21 Nacionalne Sveučilišne Knjižnice (NSK). Prezime i ime autora disertacije stavljeno je na početak te onda slijedi naslov

rada, vrsta rada, fakulteta i odsjek. Informacija o poslijediplomskom studiju je stavljena u zagrade, dok je ime mentora stavljeno u uglate zastave. Kod MARC 21 u polju naslova i ostala srodna polja redosljed je drugačiji. Prvo se navodi glavni stvarni naslov i usporedni stvarni naslov, podnaslov te podaci o odgovornosti. Podatak o odgovornost podrazumijeva autora i mentora te se ne stavljaju u uglate zagrade, već se ime autora stavlja pod prvi, a ime mentora pod drugi podatak o odgovornosti.

The screenshot shows a digital repository page with the following content:

- Title:** Digitalne tehnologije u komunikaciji odgojitelja i roditelja
- Author:** Rogulj, Edita. (2019). *Digitalne tehnologije u komunikaciji odgojitelja i roditelja*. Disertacija. Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti. (Poslijediplomski doktorski studij informacijskih i komunikacijskih znanosti) [mentor Bakić-Tomić, Ljubica].
- Download:** PDF (Hrvatski) Download (2MB) | Pregled
- Sažetak:** Doctoral dissertation titled Digital technology in communication between kindergarten teachers and parents gives an overview of the theoretical and conceptual basis and conclusions obtained through research on opinions and attitudes of parents on the use of digital technology in mutual communication. Since the 60s, when the interest among scientists regarding the question of collaboration between families and educational institutions first started to emerge, until today, a
- Vrsta građe:** Disertacija
- Glavne riječi:** digitalna tehnologija, vrste komunikacija, servisi za komunikaciju, digitalne kompetencije odgojitelja, infrastruktura ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje
- Područja:** [Informacijske znanosti](#), [Pedagogija](#)
- Odsjeci:** Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti
- Mentor:** Bakić-Tomić, Ljubica
- Dodatne informacije:** Poslijediplomski doktorski studij informacijskih i komunikacijskih znanosti
- Datum pohrane:** 18 Jan 2019 12:22
- Zadnja promjena:** 01 Jan 2020 00:15
- URI:** <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/10788>
- Actions (login required):** Pregled zapisa
- Statistics:** Downloads per month over past year Loading...

Slika 4 - URL: <http://Darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/10788>.

Podatak o disertaciji kod ovog primjera nije naveden kao podnaslov jer nedostaje dvotočka (:) koja bi to naznačivala. Informacija o ustanovi koja dodjeljuje akademski stupanj se u MARC 21 navodi pod zasebno polje za izdavanje, raspačavanje itd. Nakon kratkog zapisa slijedi opširni sažetak na engleskom jeziku.

Ispod sažetka dolazi se do sljedećih vidljivih polja: vrste građe, ključne riječi, područja, odsjeci, mentor, dodatne informacije, datum pohrane i zadnja promjena te URI (Uniform Resource Identifier). Kod ovog primjera je vidljivo ponavljanje podataka poput vrste građe, ime odsjeka, mentorice te dodatne informacije da se radi o radu s poslijediplomskog doktorskog studija informacijskih i komunikacijskih znanosti. Pod područje se navodi uz informacijske znanosti i pedagogija te je po naslovu i ključnim riječima jasno da se radi o interdisciplinarnom radu.

Vrsta građe označuje disertaciju, a ne vrstu građe na kojoj je pohranjen rad. Doduše podrazumijeva se da je vrsta građe pdf dokument rada jer se prilikom spremanja rada učitava elektronička datoteka rada. Ime mentora koje se ponavlja može se usporediti s poljem odrednica sporednih kataložna jedinica vezanih uz osobno ime, no titula nije navedena. Datum pohrane i zadnje promjene mogli bi se usporediti s MARC-ovim uvodnim poljem gdje se stavlja podataka radi li se o novom ili revidiranom zapisu. Navedeni URI i poveznica na pdf rada može se usporediti s poljem za posjedovanje, lokaciju, drugo pismo itd. gdje se u MARC 21 navodi elektronička lokacija i pristup web adresa online verzije.

Analiziraju li se metapodaci zapisa (Tablica 4), nalazimo na više podataka o radu nego li na samome zapisu. Pod *creators_name* i *creators_id* navodi se prezime i ime autora rada kao i njihova elektronička pošta. Metapodatkovne oznake *type*, *datestamp* i *lastmod* ponavljaju informaciju o vrsti građe, datumu učitavanja i zadnjoj promjeni zapisa. Polje *metadata_visibility* označava vidljivost samoga rada (*show*). Kod naslova (*title*) navedene su dvije varijante. Jedan naslov je na izvornom (hrvatskom) jeziku, a drugi je na engleskom jeziku. Oznaka *ispublished* označena je s *unpub*, tj. neobjavljeno, što dobro opisuje disertacije kao sivu literaturu jer one nisu komercijalno objavljene već su u ovome primjeru dane na korištenje u otvorenom pristupu repozitorija. Polja *subjects* mogu se ponavljati, ovisno o tome koliko područja zahvaća rad. U ovome slučaju rad se bavi područjima informacijskih i komunikacijskih znanosti te pedagogije. U rijetkim slučajevima se kod oznake *full_text_status* stavlja da nije dostupno javnosti, a i tada se mora navesti opravdani razlog. Ključne riječi (*keywords*) se opet ponavljaju, no sada su vidljivi i njihove engleske inačice. Kod napomene (*note*) navodi se vrsta studija kojim autor dobiva određeni akademski stupanj.


```

<meta name="eprints.creators_name" content="Rogulj, Edita" />
<meta name="eprints.creators_id" content="edita.rogulj@gmail.com" />
<meta name="eprints.type" content="thesis_phd" />
<meta name="eprints.datestamp" content="2019-01-18 12:22:34" />
<meta name="eprints.lastmod" content="2020-01-01 00:15:04" />
<meta name="eprints.metadata_visibility" content="show" />
<meta name="eprints.title" content="Digitalne tehnologije u komunikaciji odgojitelja i
roditelja" />
<meta name="eprints.title" content="Digital technologies in communication between
teachers and parents" />
<meta name="eprints.ispublished" content="unpub" />
<meta name="eprints.subjects" content="IZ" />
<meta name="eprints.subjects" content="PED" />
<meta name="eprints.full_text_status" content="public" />
<meta name="eprints.keywords" content="digitalna tehnologija, vrste komunikacija,
servisi za komunikaciju, digitalne
kompetencije odgojitelja, infrastruktura ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje"
/>
<meta name="eprints.keywords" content="digital technology, types of communication,
communication services, digital
competences of kindergarten teachers, infrastructure of the early childhood and preschool
education institutions" />
<meta name="eprints.note" content="Poslijediplomski doktorski studij informacijskih i
komunikacijskih znanosti" />

```

Tablica 4

Primjer 2

Ivanković, Iva. (2017). Interkulturalne odrednice dvojezičnoga obrazovanja. Disertacija. Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za pedagogiju. (Poslijediplomski doktorski studij pedagogije) [mentor Hrvatić, Neven and Kuvač Kraljević, Jelena].

Opet je vidljiv isti poredak podataka o doktorskoj disertaciji. Prvo je navedeno ime autora, godina, naslov, tip rada te fakultet i odsjek. Informacija o vrsti studija i mentorima navedena je u zasebnim zagradama. Sažetak je ovoga puta na hrvatskom jeziku kao i sam rad. U zapisu se ponavljaju informacije o vrsti rada, području rada, odsjek na kojemu je rad branjen te imena mentora. Na kraju se navode datumi pohrane i zadnje promjene zapisa te URI. Vidljivo je da su zapisi u načelu istog formata s eventualno malim razlikama.

Pogledaju li se metapodaci, nailazi se na sličnu strukturu podataka. Doduše treba napomenuti da se svi radovi u *Darhiv*-u oslanjaju djelomično i na Dublin Core shemu te će ona u ovome primjeru biti detaljnije analizirana.

```

<meta name="DC.relation" content="http://Darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/8909/" />
<meta name="DC.title" content="Interkulturalne odrednice dvojezičnoga obrazovanja"
lang="hr" />
<meta name="DC.title" content="Intercultural determinants of bilingual education"
lang="en" />
<meta name="DC.creator" content="Ivanković, Iva" />
<meta name="DC.subject" content="Pedagogija" />
<meta name="DC.description" content="Danas u svijetu postoje brojni modeli dvojezične
nastave potkrijepljeni praktičnim (...) lang="hr" />
<meta name="DC.description" content="There are many models of bilingual education
(...)" lang="en" />
<meta name="DC.date" content="2017" />
<meta name="DC.type" content="Disertacija" />
<meta name="DC.type" content="NonPeerReviewed" />
<meta name="DC.format" content="application/pdf" />
<meta name="DC.language" content="hr" />
<meta
name="DC.identifier"
content="http://Darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/8909/1/Ivankovi%C4%87%2C%20Iva.pdf"
/>
<meta name="DC.identifier" content=" Ivanković, Iva. (2017). Interkulturalne odrednice
dvojezičnoga obrazovanja. Disertacija. Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za
pedagogiju.
(Poslijediplomski doktorski studij pedagogije) [mentor Hrvatić, Neven and Kuvač Kraljević,
Jelena]. " />

```

Tablica 5 – URL: <http://Darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/8909/>.

Prema tablici 5 vidljivo je da je korišteno deset od petnaest elemenata Dublin Corea. Kod veze (*relation*) navedena ista poveznica kao i kod URI u zapisu, koja vodi do zapisa u repozitoriju. Pod naslov (*title*) naveden je naslov disertacije na hrvatskom i engleskom jeziku. Metapodatkovna oznaka stvaratelj (*creator*) navodi se ime autora rada, no zanimljivo nigdje nije naveden doprinostitelj (*contributor*), tj. mentor rada. Mentor rada se navodi pod identifikator (*identifier*) u uglatim zagradama. Kod teme je navedeno područje o kojemu se radi u disertaciji. Opis (*description*) ponavlja se dva puta i dalje sadržaj rada na hrvatskom i engleskom jeziku. Datum i tip rada navode godinu rada i vrstu građe (disertacija). No element tip se ponavlja dva puta te označava i to da sam rad nije bio recenziran od strane vršnjaka. Pod format oznaku navedeno je da se radi o pdf formatu, a kod jezika (*language*) da se radi o hrvatskome jeziku. Identifikator (*identifier*) se isto ponavlja dva puta te daje poveznicu na poveznicu rada u pdf-u i ponovno ponavlja kratki zapis rada, koji je vidljiv na početku zapisa u repozitoriju.

6.2. Odras

Slično kao i kod digitalnog repozitorija *Darhiv*-a korisnik se treba ulogirati u repozitorij *Odras* ne bi li mogao spremati svoju disertaciju. Zahvaljujući AAI@EduHR identitetu neke podatke korisnik ne mora unositi jer ih softver automatski povlači u određena polja.

Poredak polja je u usporedbi s *Darhiv*-om drugačiji te odmah na početku traži datum obrane. Kod polja *Autor* ime i prezime kao i OIB korisnika je automatski nadopunjeno. Korisnik samostalno ispunjava naslov i podnaslov rada te navodi naslov i podnaslov rada na engleskom ili po potrebi na drugom jeziku. Kod polja *Jezik teksta* navodi se na kojem je jeziku rad, no može se navesti i više jezika ako je rad usporedno na još jednom jeziku pisan. Kod polja *Sažetak* i *Ključne riječi* postoje upute koliko bi dugačak sažetak trebao biti i kako se odvajaju ključne riječi koje se navode. Zatim se sažetak i ključne riječi moraju navesti na drugome jeziku. Navedena je i napomena da su ključne riječi na drugom jeziku obavezne za radove obranjene nakon 1.1.2015.

Kod polja *Znanstveno područje* bira između biomedicine i zdravstva, biotehničke znanosti, društvene znanosti, humanističke znanosti, interdisciplinarna područja znanosti i umjetnosti, prirodne znanosti, tehničke znanosti i umjetničko područje. Korisnik može tu primjerice odabrati društvene znanosti te mu shodno tome stranica nudi razna polja kao npr. informacijske i komunikacijske znanosti te razne grane poput knjižničarstva, arhivistike, informatologija itd. Repozitorij *Odras* za razliku od *Darhiv*-a nudi polje univerzalne decimalne klasifikacije (UDK) gdje korisnik bira između sljedećih polja:

- 0 općenito
- 1 filozofija. psihologija
- 2 religija. teologija
- 3 društvene znanosti
- 5 prirodne znanosti
- 6 primjerene znanosti. medicina. tehnika. tehnologija
- 7 umjetnost. zabava. sport
- 8 jezici. lingvistika. književnost
- 9 geografija. biografija. povijest

Repozitorij uzima u obzir korisnikovo nepoznavanje sustava pa mu pojednostavljuje prikaz polja koja može izabrati. Korisnik onda i bira zasebnu oznaku koju prepoznaje putem naziva. Kod polja *Ustanova koja je dodijelila akademski stupanj* stranica automatski postavlja

sveučilište i fakultet korisnika zahvaljujući AAI@EduHR identitetu, no korisnik i dalje mora izabrati ustrojstvene jedinice niže razine, npr. odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti. Mjesto ustanove je također automatski ispunjeno. Korisnik može navesti i drugu ustanovu koju paralelno pohađa, ako je potrebno. Polje *Studijski program* je djelomično automatizirano. Korisnik bira naziv studijskog programa, a akademski/stručni naziv se automatski generira nakon odabira. S obzirom da se radi o disertaciji, korisnik dobiva naziv doktora znanosti određenog područja i polja. Polje *Država obrane* se automatski generira, no može se mijenjati po potrebi.

Polje *Voditelji/Mentori* su automatizirani, korisnik je dužan u pretrazi navesti prezime profesora i odabrati puno ime iz padajućeg menija te će se ostatak polja s imenom, prezimenom i OIB-om ispuniti. OIB ili druga vrsta identifikatora nije vidljiv korisniku zbog zaštite podataka. Polje *Povjerenstvo za obranu* funkcionira na isti način. Polja *Datum promocije* i *Projekt* su opcionalna polja i navode se po potrebi.

Korisnik može navesti oznaku DOI (digital object identifier), digitalni identifikator objekta kao što je elektronički dokument. Objektu se dodaju metapodaci kao recimo lokacija objekta (poveznica) te se pridružuju DOI. DOI identifikator na neki dokument je trajan, dok se njegova lokacija i drugi podaci mogu mijenjati. (Introduction 2015) Korisnik može zapisati javne napomene ili napomene administratoru ovisno o potrebi.

Tek na drugom koraku korisnik napokon može učitati datoteku svog rada ili kopirati URL s kojega će stranica povući rad. Pod polje *Opseg* navode broj stranica i veličina rada u centimetrima, ako se radi o tiskanom i pismenom radu. Verzija rada može biti objavljena ili obranjena te vrsta sadržaja može biti slikovni, tekstualni, zvučni ili video. Polje *Pravo na pristup radu* nudi opciju postavljanja rada u otvorenom pristupu, dostupan nakon određenog datuma ili dostupan određenoj populaciji u repozitoriju *Odrazu*. Korisnik može zapisati jednu ili više elektroničkih pošta, putem koje je dostupan ukoliko rad nije dostupan u cijelosti u otvorenom pristupu. Polje *Uvjeti korištenja rada* nudi automatski da je zaštićeno autorskim pravom, no korisnik može birati druge opcije i informirati se pomoću poveznica iznad polja.

Korisnik na kraju navodi je li građa izvorno digitalna ili je digitalizirana, da potvrđuje predaju rada i da je konačna verzija te još jednom navodi aktivnu elektroničku mail adresu i broj telefona ili mobitela.

6.2.1. Primjeri disertacije

Primjer 1

DISERTACIJA

Psiholingvistički pristup strukturno-značenjskim čimbenicima u obradi odnosnih rečenica
2020. urn:nbn:hr:131:711004

Kod repozitorija *Odrza* odmah je vidljiva razlika u zapisu. Prvo se navodi vrsta, naslov rada, godina te URN:NBN te poveznica mogućnost skidanja rada. U desnom kutu vidljiv je broj pregleda zapisa kao i broj skidanja rada, a korisnik ima mogućnost kontaktirati urednika repozitorija ili autora.

URN:NBN (Uniform Resource Name : National Bibliography Number) služi pouzdanom referenciranju digitalnih objekata i online publikacija te jamči trajne i stabilne poveznice u katalogima i na portalima. On je jedinstven i njime upravlja Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Pritom NSK pohranjuje građu kao obvezni primjerak te im dodjeljuje URN:NBN. On sadržava sljedeću strukturu: URN:NBN:HR:PREFIKS-NBN-niz. Prefiks se sastoji od troznamenkastog broja, a NBN-niz od šestoznamenkastog. On u konačnici može glasiti kao npr.: urn:nbn:hr:131:711004.

Nakon URN:NBN-a korisnik nailazi na prezime i ime autorice, naziv sveučilišta, fakulteta i odsjeka. Korisnik ima i priliku vidjeti koliko je rad citiran te ukoliko i sam želi citirati taj rad, repozitorij mu nudi harvardski, vankuverski i sl. načine citiranja građe te može dijeliti građu putem Facebooka, Twittera ili jednostavno kopirati poveznicu s URN:NBN-om.

Naslov	Psiholingvistički pristup strukturno-značenjskim čimbenicima u obradi odnosnih rečenica
Naslov (engleski)	Psycholinguistic approach to structural-semantic factors in processing relative clauses
Autor	Ana Matić
Mentor	Melita Kovačević (mentor)
Mentor	Ida Raffaelli (mentor)
Član povjerenstva	Ranko Matasović (član povjerenstva)
Član povjerenstva	Marijan Palmović (član povjerenstva)
Član povjerenstva	Ida Raffaelli (član povjerenstva)
Ustanova koja je dodjela akademski / stručni stupanj	Sveučilište u Zagrebu Filozofski fakultet (Odsjek za lingvistiku) Zagreb
Datum i država obrane	2020-05-06, Hrvatska

Slika 5 - URL: <https://repozitorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg%3A1721>.

Korisnik ima mogućnosti spremati radove na svoje liste, ako su mu potrebni za daljnji rad ili ih može izbrisati. Ponovno se ponavlja podatak o naslovu građe, doduše naveden je i engleski prijevod. Navedeno je ime autora i dva mentora. Zanimljivo je da su i ovdje izostavljene titule mentora. Istaknuti su i članovi povjerenstva. Odsjek za lingvistiku naveden je pod *Ustanovu koja je dodijelila akademski/stručni stupanj* uz naziv sveučilišta i fakulteta te mjesta. Tu je obavezno navođenje datum i mjesto obrane rada. Detaljnije se naznačuje znanstveno područje, polje i grana rada te je rad klasificiran univerzalnom decimalnom klasifikacijom (UDK). Sažetci su navedeni na izvornom i engleskom jeziku u cijelosti na stranici, kao i ključne riječi. Jezik rada je naglašen da je hrvatski, s time da se mogu navesti više jezika, ako se radi o radu koji je pisan na više jezika.

Opet se ponavlja URN:NBN, ali pojavljuje se i DOI (digital object identifier) koji služi kao stalna poveznica na digitalni objekt. Uz datum obrane javlja se i datum promocije, gdje se može navesti samo godina. Studijski program je opširan te se navodi naziv, vrsta studija, stupanj studija, akademski naziv (titula i područje).

Na kraju se dolazi do fizičkih i elektroničkih obilježja rada. Navodi se vrsta resursa (tekstualni), opseg rada (broj stranica) te koji je način izrade datoteke (je li izvorno digitalna). Isto tako se definiraju uvjeti korištenja (autorska prava) te je li drugi korisnici imaju pravo otvorenog pristupa radu ili ne. Naravno datum i vrijeme pohrane je isto naveden.

Znanstveno / umjetničko područje, polje i grana	HUMANISTIČKE ZNANOSTI Filologija Opće jezikoslovlje (lingvistika)	Jezik	hrvatski
Univerzalna decimalna klasifikacija (UDC)	811.163.42 - Hrvatski jezik	DOI	https://doi.org/10.17234/diss.2020.8937
Sažetak	Sintaktička obrada podrazumijeva procese uključene u izgradnju sintaktičkih struktura tijekom jezičnoga razumijevanja i proizvodnje. Postoje mnogi modeli sintaktičke obrade, mahom u području razumijevanja. Prijašnja istraživanja obrade odnosnih rečenica u kojima zamjenici prethode složene imenske skupine potvrdila su međujezične, unutarjezične i individualne razlike, ali je nesustavnost u istraživačkoj metodologiji otežala donošenje zaključaka o čimbenicima koji su odlučujući u pojedinome... Više	URN:NBN	urn:nbn:hr:131:711004
Sažetak (engleski)	Syntactic processing is a rapid and highly automatized process involved in the integration of new information during language comprehension and production (Van Gompel & Pickering, 2007). These processes proceed in an incremental fashion, i.e. once each word is encountered, it is integrated into the sentence analysis. Despite numerous research, there are still many remaining questions about the exact underlying mechanisms of syntactic processing, such as what drives the processor... Više	Datum promocije	2020
Ključne riječi	psiholingvistički pristup sintaktička obrada preferencije vezivanja odnose rečenice konstrualna hipoteza strukturno-značajnski čimbenici	Studijski program	Naziv: Lingvistika Vrsta studija: sveučilišni Stupanj studija: poslijediplomski doktorski Akademski / stručni naziv: doktor/doktorica znanosti, područje humanističkih znanosti, polje filologija (dr. sc.)
		Vrsta resursa	Tekst
		Opseg	205 str.
		Način izrade datoteke	Izvorno digitalna
		Prava pristupa	Otvoreni pristup
		Uvjeti korištenja	 copyright all rights reserved
		Datum i vrijeme pohrane	2020-06-16 13:30:57

Slika 6 - URL: <https://repozitorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg%3A1721>.

U usporedbi sa zapisom iz repozitorija *Darhiv*-a navedeni podaci u zapisu u *Odrazu* se više podudaraju s MARC 21 pravilima. Iako nemaju isti redoslijed podataka, dovoljno je opširan zapis da se nailazi na sličnosti u navedenim podacima u zapisu. Prezime i ime mogli bismo gledati kao polje jedinstvene odrednice autora, no ne navodi se titula autora.

Polje naslova i ostala srodna polja MARC 21 su kod zapisa *Odraza* nadopunjena vrstom rada (disertacija), nazivom ustanove, godinom obrane rada te poveznicom na rad (URN:NBN). Moglo bi se reći da je ovdje došlo spajanja MARC-ovih polja naslova i polja napomene o disertaciji. Autori i mentori koji se spominju ispod mogu se svrstati pod jedinstvenu odrednicu autora te polje odrednica sporednih kataložnih jedinica, no ponovno je vidljivo da su titule mentora i autora izostavljene. Ustanova koja dodjeljuje akademski stupanja i godina obrane mogu se svrstati pod MARC-ovo polje za izdavanje, raspacavanje itd. Za razliku od *Darhiv*-a repozitorij *Odras* navodi univerzalnu decimalnu klasifikaciju (UDK) za hrvatski jezik (811.163.42). No nijedan repozitorij ne navodi UDK za doktorske disertacije (043.3), već ima svoju kategoriju prema kojoj korisnik može lakše pretraživati određene vrste radova.

Polje za posjedovanje, lokaciju, drugo pismo itd. MARC 21 navodi elektroničku lokaciju i pristup online verziji, što se može naći i kod zapisa iz *Odrasa*. Navedeni su DOI, URN:NBN te poveznica na disertaciju u pdf formatu.

```
<meta name="citation_title" content="Psiholingvistički pristup strukturno-značenjskim
čimbenicima u obradi odnosnih rečenica" />
<meta name="citation_author" content="Matić, Ana" />
<meta name="citation_publication_date" content="2020/05/06" />
<meta name="citation_online_date" content="2020/06/16" />
<meta name="citation_keywords" content="psiholingvistički pristup;sintaktička
obrada;preferencije vezivanja;odnosne rečenice;konstrualna hipoteza;strukturno-značenjski
čimbenici;psycholinguistic approach;syntactic processing;attachment preferences;relative
clauses;construal hypothesis;structural-semantic factors" />
<meta name="citation_language" content="hr" />
<meta name="citation_dissertation_institution" content="University of Zagreb.
University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences. Department of
Linguistics" />
<meta name="citation_doi" content="10.17234/diss.2020.8937" />
<meta name="citation_pdf_url"
content="https://repozitorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg:1721/datastream/PDF/down
load" />
```

Tablica 6

Uvidom u same metapodatke (Tablica 5 i 6) vidimo dvije vrste metapodataka. U tablici 5 navedeni su metapodaci za citiranje. Oni navode naslov (title), autora (author), datum objave

publikacije (publication_date), datum učitavanja (online_date), ključne riječi (keywords), jezik (language), institucije koja dodjeljuje akademski stupanj (dissertation_institution), DOI te URL pdf-a (pdf_url). Ovi metapodaci navode samo osnovne informacije, a to su naslov, autor i institucija na kojoj se obranila doktorska disertacija.

Drugi metapodaci drže se Dublin Core sheme te navodi osam elemenata od mogućih 15. Navodi naslov (title), stvaratelja (creator), doprinositelj (contributor), izdavač (publisher), datum objave (date.issued), opis (description), identifikator (identifier) i tip (type). Pod naslov dakako nalazi se naslov disertacije. Autor i mentor se dijele na stvaratelja i doprinositelja. U ovom slučaju ima više doprinositelja jer ima više mentora. Pod izdavač naveden je Filozofski Fakultet na hrvatskom i engleskom jeziku. Opis ovdje podrazumijeva sažetak rada na engleskom jeziku. Identifikatori se odnose na Filozofski Fakultet, ali i na URN:NBN poveznicu na rad. Tip rada odnosi se vrstu rada, što je u ovome slučaju disertacija.

```
<meta name="dc.title" content="Psiholingvistički pristup strukturalno-značenjskim  
čimbenicima u obradi odnosnih rečenica" />  
<meta name="dc.creator" content="Matić, Ana" />  
<meta name="dc.contributor" content="Kovačević, Melita" />  
<meta name="dc.contributor" content="Raffaelli, Ida" />  
<meta name="dc.publisher" content="Sveučilište u Zagrebu. Filozofski fakultet. Odsjek za  
lingvistiku." />  
<meta name="dc.publisher" content="University of Zagreb. University of Zagreb, Faculty  
of Humanities and Social Sciences. Department of Linguistics." />  
<meta name="dc.date.issued" content="2020-05-06" />  
<meta name="dc.description" content="Syntactic processing is a rapid and highly  
automatized process involved in the integration of new information during language  
comprehension and production (Van Gompel & Pickering, 2007). (...)" />  
<meta name="dc.identifier" content="ffzg:1721" />  
<meta name="dc.identifier" content="https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:711004" />  
<meta name="dc.type" content="info:eu-repo/semantics/doctoralThesis" />
```

Tablica 7

Primjer 2

DISERTACIJA

*Etnološko istraživanje glazbenoga dvoglasja i istarskoga identiteta
2021. urn:nbn:hr:131:117202*

Kao i kod prethodnog primjera vidljiva je dosljednost u predstavljanju podataka o disertaciji. Vrsta rada (disertacija) navedena je na samom vrhu zapisa te onda slijedi naziv rada, godina te URN:NBN poveznica na zapis rada. Zatim slijedi ime autora, naziv sveučilišta, fakulteta i odsjeka. Isto tako korisnik opet ima pristup raznim načinima citiranja ispod

prethodno navedenih informacija poput Twittera, Facebooka i sl. Zatim se opet navodi naslov i ime autora. Autor, kao i mentori i članovi povjerenstva nemaju navedene svoje titule.

Ustanova koja je dodijelila akademski stupanj navedena je u cijelosti kao i znanstveno područje, polje i grana, koje disertacija pokriva. Univerzalna decimalna klasifikacija (UDK) navodi više oznaka koja rad pokriva, a to su kulturna antropologija (39) te glazbeni instrumenti i oprema (78). Sažetci i ključne riječi su navedeni na hrvatskom i engleskom jeziku. Studijski program je detaljan te daje uvid u naziv područja rada, vrstu studija (sveučilišna), stupanj studija (poslijediplosmi doktorski) te koji akademski naziv autor dobiva ovim radom (doktor/ica znanosti). Definira se vrsta resursa, opseg rada te je li rad izvorno digitalna ili je digitalizirana. Rad je u otvorenom pristupu, no da nije, korisnik bi imao mogućnost zatražiti rad putem elektroničke pošte od autora rada.

```
<meta name="citation_title" content="Etnološko istraživanje glazbenoga dvoglasja i istarskoga identiteta" />
<meta name="citation_author" content="Šuran, Noel" />
<meta name="citation_publication_date" content="2021/02/17" />
<meta name="citation_online_date" content="2021/03/16" />
<meta name="citation_keywords" content="tradicijska glazba;dvoglasje tijesnih intervala;identitet;Istra;traditional music;two-voice narrow intervals;identity;Istria" />
<meta name="citation_language" content="hr" />
<meta name="citation_dissertation_institution" content="University of Zagreb. Faculty of Humanities and Social Sciences. Department of Ethnology and Cultural Anthropology" />
<meta name="citation_pdf_url" content="https://repositorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg:3905/datastream/PDF/download" />
<meta name="dc.title" content="Etnološko istraživanje glazbenoga dvoglasja i istarskoga identiteta" />
<meta name="dc.creator" content="Šuran, Noel" />
<meta name="dc.contributor" content="Zebec, Tvrtko" />
<meta name="dc.publisher" content="Sveučilište u Zagrebu. Filozofski fakultet. Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju." />
<meta name="dc.publisher" content="University of Zagreb. Faculty of Humanities and Social Sciences. Department of Ethnology and Cultural Anthropology." />
<meta name="dc.date.issued" content="2021-02-17" />
<meta name="dc.description" content="Traditional Istrian music, kanat, />
<meta name="dc.identifier" content="ffzg:3905" />
<meta name="dc.identifier" content="https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:117202" />
<meta name="dc.type" content="info:eu-repo/semantics/doctoralThesis" />
```

Tablica 8

Usporede li se jedne oznake metapodataka s drugima, vidljivo je da se neke oznake ponavljaju, a neke ne. Primjerice oznake naslov (*title*), autor (*author*), datum objave

(*publication_date*), institucija na kojoj je objavljena disertacija (*dissertation_institution*) te poveznica na zapis rada (*pdf_url*) podudaraju se oznakama Dublin Corea naslov (*title*), stvaratelj (*creator*), izdavač (*publisher*), datum objave (*date_issued*) te poveznica na zapis rada (*identifier* – *URN:NBN*). Prvi metapodaci navode još datum objave online (*online_date*), jezik rada (*language*) i ključne riječi (*keywords*), dok elementi Dublin Core sheme navodi doprinositelj (*contributor*), opis tj. sažetak rada (*description*) i vrsta rada (*type*). Moglo bi se reći da se razni elementi metapodataka nadopunjavaju dodatnim podacima o zapisu i radu.

6.3. Usporedba *Darhiv*-a i *Odraza*

Zapisi *Darhiv*-a i *Odraza* sadrže glavne komponente zapisa: ime autora, mentora, naslov rada, ustanovu, sažetak, ključne riječi te datum i vrijeme pohrane rada. Neke podatke *Darhiv* ne navodi u zapisu, iako ih korisnik pri učitavanju rada upisuje. Primjerice kod *Darhiv*-a se upisuju vrsta rada, broj stranica i elektronička pošta, no ti podaci nisu vidljivi pri pregledu zapisa rada. Kod metapodataka su vidljivi naslov i ključne riječi na engleskom jeziku, dok u zapisu rada postoje samo hrvatske inačice naslova i ključnih riječi. Oba repozitorija oslanjaju se na svoje oznake metapodataka (*eprints* i *citation*), ali ih kombiniraju s Dublin Core shemom. Repozitorij *Darhiv* koristi više elemenata Dublin Core sheme od *Odraza*.

Pogledali se Tablica 9, vidljivo je kako *Odras* navodi više informacija o radu. U fokus se stavljaju članovi povjerenstva, datum obrane i promocije te je li rad izvorno digitalno stvoren ili je digitaliziran u svrhu spremanja u repozitorij. Kod *Darhiv*-a primjerice nije upitno je li rad digitalno stvoren ili ne jer među prvim koracima traži od korisnika učitavanje rada u pdf obliku.

	<i>Darhiv</i>	<i>Odraz</i>
Naslov	+	+
Ime autora	+	+
Ime mentora	+	+
Ime člana povjerenstva	-	+
Naziv sveučilišta, fakulteta, odsjek	+ bez naziva sveučilišta	+
Vrsta građe (disertacija)	+	+
Sažetak	+	+
Ključne riječi	+	+
Opseg	+ nije vidljivo	+
Odsjeci	+	+
Univerzalna decimalna klasifikacija (UDK)	-	+
Način izrade (digitalno ili digitalizirano)	-	+
Pristup online verziji rada	+ URI	+ DOI, URN:NBN
Datum pohrane	+	+
Datum obrane	-	+
Datum promocije	-	+
Datum zadnje promjene	+	+

Tablica 9

7. Zaključak

Analizom dvaju repozitorija Filozofskog Fakulteta u Zagrebu vidljivo je da repozitorij *Odras* nastoji biti opsežniji u opisivanju građe disertacija od repozitorija *Darhiv*-a te dodaje daljnje informacije o radovima. Zanimljivo je da iako *Darhiv* ima značajno više elemenata metapodataka od *Odrasa* zapis nije na taj način predstavljen u repozitoriju. Unatoč tome, vidljivo je da *Odras* bolje predstavlja građu koju drži i da je prilagođen za akademsku zajednicu jer nudi razne načine citiranja.

Osvrne li se na povijest otvorenog pristupa i otvorenih repozitorija, svakako je pohvalno koliko su oba repozitorija bila prilagođena korisnicima i da će svakako imati svoju svrhu u budućnosti. Format MARC 21 je svakom repozitoriju uzor, no predstavljaju skraćenu verziju podataka o zapisu, a i nisu namijenjeni formatu jednog kataložnog zapisa.

8. Literatura

- About arXiv. *arXiv*. 2021. URL: <https://arxiv.org/about>. (27.06.2021.)
- Berlinska deklaracija o otvorenom pristupu znanstvenom znanju. *E-prints in library and information science* 2003. URL: http://eprints.rclis.org/4571/1/prijevod_berlinske_deklaracije.pdf. (15.06.2021.)
- Budapest Open Access Initiative. 2002. *Budapest Open Access Initiative*. URL: <https://www.budapestopenaccessinitiative.org/read>. (15.06.2021.)
- Caplan, Priscila. Metadata fundamentals for all librarians. Chicago : American Library Association, 2003.
- disertacija. // *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15380>. (10. 6. 2021.)
- DOI. Introduction (ISO 26324). *DOI Handbook Introduction*. 2015. URL: https://www.doi.org/doi_handbook/1_Introduction.html#1.5. (22.07.2021.)
- Doktorske disertacije u tiskanom obliku : upute za katalogizaciju. *Nacionalna i sveučilišna knjižnica*. (2014). URL: <https://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2014/08/Preuzimanje.pdf>. (20.07.2021.)
- Đurin, Jasmina; Mokriš, Svjetlana. Mrežno dostupni magistarski radovi i doktorske disertacije. // *Knjižničarstvo*, 15/16 (2011/2012)(1-2), str. 97-110. URL: <https://hrcak.srce.hr/239760>. (29.07.2021.)
- Filozofski fakultet u Zagrebu. ODRAZ: statistika pohrane objekata - skup podataka. *ODRAZ*. 2021. URL: <https://repozitorij.ffzg.unizg.hr/stats/objects>. (10.06.2021.)
- Hebrang Grgić, Ivana. Otvoreno dostupni digitalni repozitoriji : imaju li budućnost u Hrvatskoj? // *Knjižnice : kamo i kako dalje? : knjižnice i očuvanje kulturne baštine : knjižnice bez granica: digitalni repozitoriji : knjižnični softver : zbornik radova / uredile Tamara Krajna i Alisa Martek*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 111-118.
- Hrvatska deklaracija o otvorenom pristupu. URL: <https://www.fer.unizg.hr/oa2012/deklaracija#>.
- IFLA Statement on open access – clarifying IFLA’s position and strategy. *Publications*. 2011. URL: <https://www.ifla.org/files/assets/hq/news/documents/ifla-statement-on-open-access.pdf>.

- Lazinger, Susan S. Digital preservation and metadata : history, theory, practice. Englewood, Co. : Libraries Unlimited, 2001.
- MARC. // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=38783>. (23. 6. 2021.)
- Metapodaci : polja u Darhiv-u. *Darhiv*. 2021. URL: <https://saturn.ffzg.hr/Darhiv/index.cgi?metapodaci>. (11.06.2021.)
- O metapodacima. *Nacionalna infrastruktura prostornih podataka*. 2021. URL: <https://www.nipp.hr/default.aspx?id=282>. (11.07.2021.)
- OA i OER u svijetu. *SRCE*. 2021. URL: <https://www.srce.unizg.hr/otvoreni-pristup/oa-i-oer-u-svijetu>. (10. 6. 2021.)
- OA i OER u Hrvatskoj. *SRCE*. 2021. URL: <https://www.srce.unizg.hr/otvoreni-pristup/oa-i-oer-u-hrvatskoj>. (10. 6. 2021.)
- Omeđene publikacije, integrirajuća građa i nakladničke cjeline : priručnik za katalogizaciju. *Nacionalna i sveučilišna knjižnica*. (2011) URL: https://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/02/omedene-publikacije_final_zadnja.pdf. (22.06.2021.)
- Otvoreni pristup i otvoreni obrazovni materijali. *SRCE*. 2021. URL: <https://www.srce.unizg.hr/otvoreni-pristup>. (11.07.2021.)
- Recommended Minimum Metadata Elements. *Metadata for Data Management: A Tutorial*. 29.01.2021. URL: <https://guides.lib.unc.edu/metadata/importance>. (20.06.2021.)
- Statistics. *Darhiv*. 2021. URL: <http://Darhiv.ffzg.unizg.hr/cgi/stats/report/>.
- Što je URN:NBN? *Nacionalna i sveučilišna knjižnica*. 2014. URL: <https://urn.nsk.hr/?o-urn-nbn>. (14.07.2021.)
- VRA Core 4.0 Introduction. *VRA Core Schemas and Documentation*. 2014. URL: https://www.loc.gov/standards/vracore/VRA_Core4_Intro.pdf. (28.07.2021.)
- Vrana, Radovan. Digitalni repozitoriji znanstvenih informacija u knjižnicama visokoškolskih ustanova Sveučilišta u Zagrebu. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 59, 3-4(2016), str. 265-300. URL: <https://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-bibliotekara-hrvatske/index.php/vbh/article/view/511/483>. (07.07.2021.)
- Vrana, Radovan. Digital Repositories and the Future of Preservation and Use of Scientific Knowledge. // *Informatologia* 44, 1(2011), str. 55-62. URL: <https://hrcak.srce.hr/66896>. (07.07.2021.)

- Why do I need metadata? *Metadata for Data Management: A Tutorial*. 29.01.2021. URL: <https://guides.lib.unc.edu/metadata/importance>. (20.06.2021.)

Primjeri:

Darhiv

- Rogulj, Edita. (2019). Digitalne tehnologije u komunikaciji odgojitelja i roditelja. Disertacija. Filozofski fakultet u Zagrebu. [mentor Bakić-Tomić, Ljubica]. URL: <http://Darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/10788/>.
- Ivanković, Iva. (2017). Interkulturalne odrednice dvojezičnoga obrazovanja. Disertacija. Filozofski fakultet u Zagrebu. [mentor Hrvatić, Neven and Kuvač Kraljević, Jelena]. URL: <http://Darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/8909/>.

Odras

- Matić, Ana. (2020) Psiholingvistički pristup strukturno-značenjskim čimbenicima u obradi odnosnih rečenica. Disertacija. Filozofski fakultet u Zagrebu. [mentori Kovačević, Melita i Raffaelli, Ida]. URL: <https://repozitorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg%3A1721>.
- Šuran, Noel. (2021) Etnološko istraživanje glazbenoga dvoglasja i istarskoga identiteta. Disertacija. Filozofski fakultet u Zagrebu. [mentor Zebec, Tvrtko]. URL: <https://repozitorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg%3A3905>.

Sažetak

Usporedba metapodataka disertacija na repozitorijima Darhiv i

Odras

U ovome radu analizira se povijesni proces koji je doveo do korištenja metapodataka u zapisima repozitorija pri očuvanju doktorskih disertacija. Posebno se stavlja naglasak na stari i novi repozitorij Filozofskog Fakulteta u Zagrebu – Darhiv i Odras. Oba repozitorija ističu važne informacije o doktorskim disertacijama pogotovo kada se uspoređi s tradicionalnim formatom MARC 21. Rad daje potpunu analizu metapodataka i njihovih struktura zapisa kroz razne primjere. Objašnjava se važnost otvorenog pristupa i njegov razvoj koji dovodi do nastanka digitalnih repozitorija. Digitalni repozitoriji imaju važnu ulogu u informiranju znanstvenika o novim rezultatima znanstvenih radova te osiguravaju pristup i kvalitetu radova. Doktorske disertacije su iznimno važni znanstveni radovi te spadaju pod tzv. sivu publikaciju. Uspoređuje se na koji način se katalogizira prema tradicionalnom formatu MARC 21 i prema pravilima

repozitorija. Primjeri pokazuju metapodatke povezane s radovima koji su onda uspoređivani s poljima od MARC 21, ali i međusobno. Sličnosti i razlike prikazani su u tablicama te daju uvid u obradi disertacijskih radova.

Ključne riječi: Darhiv, Odraž, digitalni repozitoriji, metapodaci, MARC 21, otvoreni pristup, doktorske disertacije

Summary

A Comparison of Doctoral Dissertation Metadata in Repositories Darhiv and Odraž

This work analyses the historic process that led to the usage of metadata in records of repositories whilst preserving doctoral dissertations. There is a special emphasis on old and new repository of Faculty of Humanities and Social Sciences University of Zagreb – Darhiv and Odraž. Both repositories emphasise important information about doctoral dissertations, especially when compared to traditional format MARC 21. The work gives a complete analysis of metadata and their record structure with various examples. Open access as well as its development that led to origin of digital repositories is being explained. Digital repositories have an important role in informing scientists about new results from scientific works and secure access and quality of the works. The doctoral dissertations are very important scientific works and are a part of the so-called grey literature. The cataloging differences between the traditional format MARC 21 and the rules of repositories are being examined. The examples show metadata connected to the dissertations and are being compared to the MARC 21 fields, as well as to each other. The similarities and differences are shown in the table sheets to provide a look into processing of doctoral dissertations.

Key words: Darhiv, Odraž, digital repositories, metadata, MARC 21, open access, doctoral dissertations